

Disse er observert i nabolaget ditt og nå vil de gjerne inn til deg !

Når det blir kaldt ute, vil småkryp og smånagere inn. Rottene er blant de største, og er også blant dem som kan gjøre størst skade på boligen din.

Rotter har en formidabel formeringsevne. Er du så uheldig å få én gravid hunnrotte i huset, kan du under optimale forhold risikere å få en bestand på 60 individer etter bare fire måneder!

For å forebygge etablering av en større rottebestand er det viktig at alle eiere gjør sitt for å hindre at disse tar seg inn i hus og hage.

Det er særlig på høsten du bør være oppmerksom på skadedyrene. Ved hjelp av enkle tiltak kan du stoppe dem før de får slått seg ned:

- **Når det er kaldt** trekker dyrene inn. Rottene søker etter varme omgivelser og leter etter åpninger for å komme seg inn. De trenger ikke mer enn et **hull som er 1,2 cm i diameter**, og mus kommer seg inn gjennom hull som er halvparten så store.
- **Er det gravearbeider i nærheten av huset?** Rottene bor i grunnen og i kloakksystemet, og vil ofte komme opp når det graves.
- **Ikke gi dem mat!** Pass på at matavfall legges i lukkede beholdere og ha lokket godt på søppelspannet. Har du husdyr eller liker å mate fuglene, må du unngå at rottene

får tak i den samme maten. Ikke la rottene få fråttse i nedfallsfrukt og komposthauger, det samme gjelder søl fra fuglebrett og fuglenek

- Se etter **avføring og urinflekker**.
- **Unngå åpne kjellervinduer**, særlig i den kritiske perioden senhøstes når kulden setter inn.
- Pass på at det ikke er åpninger i grunnmur eller kledning og **tett igjen med rottenett** om nødvendig.
- **Hold eiendommen ryddig og oversiktlig**. Ved og materialer bør lagres med minst 50 cm avstand til vegg og minst 35 cm opp fra bakken. Bed og busker tett inntil husveggen kan skjule rotter på vandring. Det anbefales ikke å ha vegetasjon/planter helt inntil grunnmuren.
- Har du mistanke om at du har fått rotter i huset – bruk ørene! Rottene er ikke lydløse, men de er **mest aktive om natten**.

Rotter og mus

Har du rotter og mus i hagen sommerstid, har de antagelig altfor god tilgang på mat hos deg. Åpen kompost med matavfall kan virke som den rene magnet på de små gnagerne. **Ha derfor alltid matkompost i et lukket system.**

Sjekk også søppelkassene og tett hull og sprekker, slik at de blir uinntagelige for de små. Ellers handler forebyggende tiltak om å minimere antall gjemmesteder for de små – rydd opp i hauger med gamle materialer og annet rot langs husveggen.

Nye retningslinjer for bruk av rottegift gjør at dette nå kun skal brukes av godkjente skadedyrfirmaer. Den eneste giften du har lov til å bruke selv, er musegift, og da bare innendørs.

Folkehelseinstituttet anbefaler mus- og rottefeller i stedet for gift. Fellene kan gjerne ha sjokolade, peanøttsmør eller leverpostei som åte. Slike feller må imidlertid aldri brukes uten oppsyn på steder der katter, fugler, barn eller andre kan skade seg på dem eller sette seg fast. Det beste er derfor å plassere fellene inne i åte-stasjoner der kun musene eller rottene kommer seg inn.

Unngå rotter og mus i i hus

Spesielt gamle hus er utsatt for uvelkomment besøk nå om høsten.

Både mus og rotter er vanlige skadedyr i Norge. Det viktigste du gjør er å forebygge muligheten for at mus og rotter skal kunne ta seg inn i huset.

Ved sikring av eldre bebyggelse må man først undersøke hvor eventuelle svake punkt og åpninger befinner seg.

Eksempler på svake punkt er:

- Under kledning
- Hjørnekasser

- Hull i bygningskropp fra kabelgjennomføringer
- Trær med overheng av grener over tak
- Ventilert
- Kjellervinduer

Montér musebånd

Hverken mus eller rotter trenger store sprekken for å lure seg inn.

En ung husmus kan presse seg inn gjennom glipper på 7 mm, mens en ung rotte kan komme seg gjennom glipper på 12 mm. Spesiellagde musebånd som festes under kledning er en god sikring og ved bruk av musebånd blir god ventilasjon bak kledning sikret.

Det er viktig ikke å tiltrekke seg mus og rotter med tilgjengelig mat - der det er mulig skal man oppbevare mat i lukkede plast- eller metallbeholdere.

Rotter er utmerkede klatrere, og kan følge vann- eller avløpsrørene gjennom hele huset, om åpningene til rørgjennomføringene er store nok.

Rengjør regelmessig under komfyr, kjøleskap og skap.

Husk også at gode rutiner for renhold, lagring og avfallshåndtering er viktige forebyggende tiltak som kan redusere mulighetene for inntrekk av mus.

Tegn på mus eller rotter:

- **Kraftselyder** i vegger, tak eller under gulvet. Lyder fra mus og rotter som beveger seg rundt.
- **Ekskrementer og muselort.** Rotter etterlater seg mørke, sylindriske ekskrementer på 10 til 17 mm. Mus etterlater seg små, mørke ekskrementer, spesielt langs vegger eller på steder med mye museaktivitet - for eksempel i matskap eller benkeskap.
- **Lukt** - Mus og rotter etterlater seg en sterk ammoniakkaktig lukt som vil være spesielt kjennbar på lukkede steder som for eksempel inne i et benkeskap
- **Skader** - rotter og mus har tenner som gror kontinuerlig og gnager for å holde dem skarpe og tannveksten nede. De kan gjøre store skader ved å gnage på varer og elektriske anlegg.
- **Reir** - Mus og rotter bygger ofte reir på bortgjemte steder. Reirene inneholder ofte museunger og jevnlig kull av rotteunger. I hager graver rottene hi i komposthauger eller under skur.

Slik bekjemper du dem:

- Mus bekjempes med feller og gift.
- Legg giften slik at den ikke er til fare for barn eller andre dyr.
- Blokker med gift er lette å skru på en liten list som kan stikkes inn i kryprom. Alternativt kan du skyve listen med gift inn i en bit av et plastrør.
- Bruk alltid engangshansker når du håndterer gift og feller.

Unngå gift innendørs

Har du tettet huset med netting kommer ikke musa seg ut, og dør i møbler eller i gulv eller vegg. Muselik gir en stygg og ubehagelig lukt som kan sitte i en god stund. Gift bør legges i depoter rundt huset utendørs, gjerne i rør eller egnede bokser. Derfor er feller å foretrekke innendørs.

- Anskaff kraftige feller, gjerne slike som er beregnet på rotter så er du sikker på å ta livet av musa og ikke bare skade den.
- Plasser fellene langs vegger eller der de kan tenkes å bevege seg.

At ost er egnet som lokkemat er en myte! Ost er uegnet fordi den tørker inn fort og ikke lukter fristende lenge.

Noe som egner seg godt å lokke med er: sjokolade, rosiner, spekepølse eller peanøttsmør. Det er generelt mye vanskeligere å bli kvitt rotter enn mus, og rotter gjør mer skade.

Om du har fått rotter inn i huset ditt, bør du kontakte et *sertifisert* skadedyrsfirma snarest mulig.

Kilder:

<http://www.dinside.no/bolig/na-vil-rottene-inn-i-hus/61578725>

Bilder:

Rotter: <https://pestcontrolnyc.com/wp-content/uploads/2015/06/rat-exterminator-nyc.jpg>

Husmus: <http://ovk.no/wp-content/uploads/2012/08/Husmus-Mus-Musculus.jpg>